

Діагностика вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів

Г. В. Петрів

ВП НУБіП України «Заліщицький аграрний коледж ім. С. Хлаптивного», м. Заліщики, Україна

Paper received 13.10.17; Revised 16.10.17; Accepted for publication 18.10.17.

Анотація. В статті представлено результати константувального етапу експерименту вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів. Використовуючи методи спостереження, бесіди, анкетування, експертної оцінка та самооцінка за мотиваційно-вольовим, когнітивним, емоційно-ціннісним та діяльнісно-поведінковим критеріям встановлено, що у студентів аграрних коледжів не достатньо сформована дана якість.

Ключові слова: Педагогічний експеримент, виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів, критерії, показники, рівні вихованості.

Вступ. З найдавніших часів в українців закладений надзвичайно сильний зв'язок із землею. В історичні періоди, коли Україна не мала державності гаслом селянства, яке виражало їх мрії стало: «Земля і воля!». За рідну землю віддавали життя кращі сини і дочки України. Сьогодні маючи власну державу, нам не завжди вдається раціонально використовувати родючі чорноземи, а в свідомості багатьох аграріїв утвердилось споживацьке ставлення до земельних ресурсів. Саме тому сучасна система освіти має бути спрямована на те, щоб кожен студент аграрного навчального закладу усвідомив державну та планетарну значущість земельних ресурсів і працюючи за фахом дотримуватися всіх екологічних вимог.

Короткий огляд публікацій. Виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів розглядається в основному в контексті виховання ціннісного ставлення до природи. Даній проблемі свої дослідження присвятили: О. О. Колонькова, В.В. Маршицька, Т.Ф. Юркова, С.В. Скрипник. Шевчук К.Д. вивчала формування у молодших школярів ціннісного ставлення до рідного краю.

Метою статті є визначення рівня вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів.

Результати дослідження та їх обговорення. Педагогічний експеримент – це спеціальне внесення у педагогічний процес принципово важливих змін відповідно до завдання дослідження й гіпотези; таку

організацію процесу, яка б давала можливість бачити зв'язки між досліджуваними явищами без порушення його цілісності; глибокий якісний аналіз і якомога точніше кількісне вимірювання як внесених у педагогічний процес змін, так і результатів усього процесу. За способом формування умов експерименти поділяються на природні та лабораторні [1, с.193-194]. Нами було застосовано природний експеримент, при якому дослідження проводиться у звичних для досліджуваного об'єкта умовах.

У ході експерименту ми системно працювати у межах навчальних закладів, тому, використовуючи метод випадкових чисел, нами було відібрано 4 аграрні коледжі України. У константувальному етапі експерименту взяло участь 412 студентів 1-4 курсів, які навчалися за спеціальностями: «Землепорядкування», «Виробництво і переробка продукції рослинництва», «Організація і технологія ведення фермерського господарства» та 32 куратори та викладачі із цих навчальних закладів.

Щоб розробити критерії для визначення рівня вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів, вважаємо за необхідне розкрити сутність поняття «критерій». У короткому тлумачному словнику зазначається, що критерій – це підстава для оцінки чогось; мірило [2, с. 122]. Показник - свідчення, доказ, ознака чого-небудь; наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь [3, с. 838].

Таблиця 1. Критерії та показники вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів

№ п/п	Критерії	Показники
1.	Мотиваційно-вольовий	потреба в еколого-органічному землеробстві; потреба забезпечення економічного добробуту країни;
2.	Когнітивний	знання про земельні ресурси та історію їх використання; знання про органічне землеробство;
3.	Емоційно-ціннісний	ставлення до еколого-безпечних та раціональних способів господарювання на землі; сприйняття землі, як одухотвореної годувальниці;
4.	Діяльнісно-поведінковий	готовність до еколого-безпечного та раціонального господарювання на землі; вміння передбачати наслідки своєї господарської діяльності та нести відповідальність за свої вчинки.

На основі цих критеріїв і показників розроблено анкету на 16 закритих питань. Ми охопили виділені властивості ціннісного ставлення до земельних ресурсів, що включають головні сфери особистості майбутнього фахівця агропромислового комплексу. Кожен показник визначається двома запитаннями анкети. Результати анкетування опрацьовувалися в узагаль-

неному вигляді, а відсутність конкретної особистої інформації про респондента, сприяло більшій об'єктивності дослідження. За зазначеними критеріями та показниками визначено 3 рівні вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів: високий, середній та низький.

Суттєвим у вихованні ціннісного ставлення до зе-

мельних ресурсів є те, щоб студенти самі розуміли і відчували потребу у еколого-органічному землеробстві, яке б було запорукою економічного зростання країни. Саме потреби виступають основною спонукою до дій. Так, у результаті константувального експерименту було встановлено, що 24% студентів (98 осіб) вважають, що для того, щоб Україна стала економічно сильною державою слід переходити до органічного землеробства, одержувати високоякісні врожаї без шкоди довкіллю, вивчати та враховувати природні процеси, забезпечивши баланс екосистеми, 46% опитаних (190 осіб) прагнуть досягати економічного росту країни шляхом вивчення кон'юктури аграрного ринку і вирощуванні, тієї сільськогосподарської продукції, яка користується найбільшим попитом. Занепокоєння викликає те, що 30% студентів (124 особи) вбачають економічне піднесення у тому, щоб нарощувати обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, розширювати її асортимент, застосовувати інтенсивні технології агровиробництва, з використанням найновіших хімічних добрив та засобів захисту рослин.

Результати експерименту засвідчують, що високий рівень сформованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів за мотиваційно-вольвим критерієм сформований тільки у 19% опитаних (78 осіб), 45% (185 осіб), не впевнені в тому, що економічне процвітання України тісно пов'язане із впровадженням органічного землеробства, занепокоєння викликає, велика чисельність 36% студентів (148 осіб), які не відчують потреби еколого-органічному землеробстві та не пов'язують успіхи в обраній професії з економічним добробутом держави. Саме тому, на формувальному етапі експерименту слід звернути особливу увагу на мотивацію студентів до органічного господарства та відповідального ставлення до обраної професії заради блага власної держави.

В основі когнітивного критерію лежать знання, які є фундаментальним складником особистісного розвитку студента аграрного коледжу. Глибокий рівень засвоєння знань є базою теоретичної і практичної підготовки студента для успішного здійснення професійної діяльності. Саме тому для нашого дослідження важливим є оцінити рівень засвоєння знань студентами аграрного коледжу про земельні ресурси та історію їх використання. Так, результати експерименту виявили, що тільки 26% студентів (107 особи) правильно розуміють сутність поняття «земельні ресурси», як частини земельного фонду, що використовується або може бути використана у народному господарстві, 49% (202 осіб) – вважають, що земельні ресурси, це тільки ті землі, які призначені для потреб сільськогосподарства, а 25% (103 осіб) взагалі гадають, що земельні ресурси – це та частина земельного фонду, яка вкрити чорноземами. У ході анкетування більшість студентам надзвичайно складно було розмістити у хронологічній послідовності системи землеробства (вирубно-вогнева, залізна; перелогова; парова; сівозмінна), так, 31% опитаних (128 осіб) допустили більше двох помилок, 51% студентів (210 особи) допустили одну помилку, і тільки 18% студентів (74 особи) взагалі не допускали помилок.

Сучасне використання земельних ресурсів не від-

повідає вимогам раціонального землекористування. При високому антропогенному навантаженні на ґрунти знання про органічне землеробство є необхідною умовою для професійного становлення студента аграрного коледжу. 16% студентів (66 осіб) розуміють, що органічне землеробство, це таке землеробство, що передбачає відмову від використання хімікатів не тільки для виробництва рослинницької продукції, а й для відтворення родючості ґрунту, 57% (235 осіб) частково розуміють сутність даного поняття і гадають, що це таке землеробство, яке передбачає насичення ґрунту всіма необхідними добривами для забезпечення його родючості, при цьому не враховують основної складової, що добрива мають бути біологічними, а ще 27% студентів (111 осіб) помилково вважають, це землеробство, при якому використовуються пестициди, гербіциди, хімічні добрива, які не шкідливі для організму людини. У зв'язку з тим, що невеликий відсоток опитаних розуміє сутність поняття «органічне землеробство», студенти не можуть визначити, які його основні складові. Тільки 16% студентів (66 осіб) знають, що органічне землеробство включає внесення органічних добрив, використання седекатів, мульчування, рихлення ґрунту, 55% (227 осіб) відносять до складових органічного землеробства дотримання сівозмін, помірне використання хімічних добрив, частий полив та використання найновішої техніки. Тривогу викликає те, що 29% опитаних (119 осіб) гадають, що органічне землеробство можливе при максимальному використанні хімічних добрив, використанні всіх можливостей землі та одержанні високих врожаїв.

Аналіз результатів константувального етапу експерименту когнітивним критерієм показує, що лише 19% студентів (78 осіб) виявили високий рівень знань про земельні ресурси, історію їх використання та органічне землеробство, майже порівну розділились студенти із середнім рівнем ціннісного ставлення до земельних ресурсів за когнітивним критерієм, так 53% опитаних (218 осіб) та низьким 28% студентів (116 осіб).

Емоційно-ціннісний критерій виявляє у ставленні студента аграрного коледжу до оточуючої дійсності. Емоція – особливий клас психічних процесів і станів, пов'язаний з інстинктами, потребами і мотивами, що відображають у формі безпосереднього тимчасового переживання (задоволення, радості, страху тощо) значущість для життєдіяльності індивіда явищ і ситуацій, які діють на нього [4, с. 446]. Результати константувального зрізу виявили, що тільки для 11% студентів (45 осіб) земля та вміння її раціонально використовувати є цінністю, ще 51% опитаних (210 осіб) найбільшу цінність вбачають у здобутті хорошої освіти, для 38% (157 осіб) найбільш значущим є житловий фонд нерухомості. Результати анкетування показують, що за емоційно-ціннісним критерієм високий рівень ціннісного ставлення до земельних ресурсів сформований у 14% студентів (58 осіб), порівну розділились студенти із середнім рівнем ціннісного ставлення до земельних ресурсів 43% опитаних (177 осіб) та низьким 43% респондентів (177 осіб).

Базовим складником діяльнісно-поведінкового критерію є уміння. Свідченням виховання ціннісного

ставлення до земельних ресурсів у студентів аграрних коледжів є вміння раціонально та екологічно господарювати на землі. Для виявлення даних умінь ми спроектували практичні ситуації та запропонували студентам визначитися із власними діями. І одержали наступні результати: «Уявіть собі ситуацію. Ви фермер, який взяв в оренду на 10 років землю сільськогосподарського призначення. Вивчили ситуацію на аграрному ринку і побачили, що в найближчі роки будуть користуватися попитом ріпак та соняшник. Ваші дії: а) всі роки посіють буду вирощувати ріпак та соняшник і отримаю максимальний прибуток 50% (206 особи); б) дотримуватимусь сівозміни, хоча розумію, що втрачу третину прибутку – 15% (62 особи);

в) спробую знайти компроміс - 35% (144 особи).

Результати діагностики ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів за діяльнісно-поведінковим критерієм свідчать, що 12% студентів готові до раціонального та екологічно безпечного господарювання на землі, 43% мають часткові вміння у цій сфері, 45% студентів не готові до раціонального землекористування та не вміють передбачати наслідки своєї господарської діяльності.

Узагальнення результатів анкетування за усіма критеріями дає нам можливість визначити рівень вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів.

Таблиця 2. Рівні вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів за результатами анкетування

Критерії / Рівні	Високий		Середній		Низький	
	осіб	у %	осіб	у %	осіб	у %
Мотиваційно-вольвий	78	19	186	45	148	36
Когнітивний	78	19	218	53	116	28
Емоційно-ціннісний	58	14	177	43	177	43
Діяльнісно-поведінковий	49	12	177	43	186	45
Рівень вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів	66	16	189	46	157	38

Результати анкетування встановили, що 18% студентів аграрних коледжів мають високий рівень вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів, 46% – середній рівень, та 36% – низький рівень.

Анкетне опитування з визначення рівня вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів доповнюється застосуванням інших методів, а саме: педагогічне спостереження, вивчення коледжівської документації, бесіди, самооцінка, експертна оцінка.

Експертна оцінка застосовувалася з метою оцінки експертами рівня вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів. Експертами були 32 педагоги вище названих коледжів, які найкраще знають студентів груп, які підлягали експерименту (куратори академічних груп, викладачі професійних дисциплін, керівники навчальних практик). З ними було проведено відповідний інструктаж та запропоновано заповнити подані бланки.

Таблиця 3. Результати експертної оцінки

Показники / Рівні	Високий		Середній		Низький	
	осіб	у %	осіб	у %	осіб	у %
Потреба в еколого-органічному землеробстві;	62	15	173	42	177	43
Потреба забезпечення економічного добробуту країни;	74	18	202	49	136	33
Знання про земельні ресурси та історію їх використання	58	14	210	51	144	35
Знання про органічне землеробство;	66	16	214	52	132	32
Ставлення до еколого-безпечних та раціональних способів господарювання на землі;	54	13	189	46	169	41
Сприйняття землі, як одухотвореної годувальниці	50	12	185	45	177	43
Готовність до еколого-безпечного та раціонального господарювання на землі;	62	15	202	49	148	36
Вміння передбачати наслідки своєї господарської діяльності та нести відповідальність за свої вчинки.	41	10	206	50	165	40

Результати експертної оцінки, засвідчують, що рівень вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів майже за всіма показниками дещо нижчий ніж результати анкетування, однак дана розбіжність не суттєва.

Метод самооцінки передбачав оцінку самими студентами коледжу власного рівня вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів, що включало оцінку власних знань та вміння у даній сфері. Внаслідок

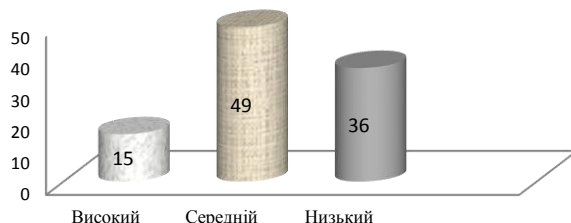
цього ми одержали такі результати: 17% (70 осіб) стверджують, що у них достатньо високий рівень вмінь, 66% (272 особи) – мають певні вміння у цій сфері, 17% (70 осіб) – гадають, що такі вміння їм не потрібні, основне для них вміння заробляти гроші.

З метою узагальнення одержаних результатів рівнів вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів за кількома методиками нами були зроблені певні розрахунки, які подані в таблиці.

Таблиця 4. Узагальнені результати рівнів вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів за кількома методиками

Методики / Рівні	Високий		Середній		Низький	
	осіб	у %	осіб	у %	осіб	у %
Анкетування	66	16	189	46	157	38
Експертна оцінка	58	14	198	48	156	38
Самооцінка	70	17	218	53	124	30
Рівень вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів	62	15	202	49	148	36

Рисунок 1. Узагальнені результати рівнів вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів

Висновки. Таким чином, в результаті константувального етапу експерименту встановлено, що 15% опитаних студентів аграрних коледжів мають високий рівень вихованості ціннісного ставлення до земельних ресурсів, у 49% - середній рівень, а у 36% респондентів – низький рівень.

Для того щоб зменшити кількість студентів із низьким рівнем вважаємо за доцільне обґрунтувати та впровадити авторську методику виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник. – 4-е вид. доповнене. – К.: НАКККиМ, 2013. – 368 с.
2. Короткий тлумачний словник української мови (Уклад: Д.Г. Гринчишин, Л.Л. Гумецька, В.Л. Карпова та ін.; Відп. ред. Л.Л. Гумецька). – К.: Рад. Школа, 1978. - 296 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : Перун, 2002. – 1440 с.
4. Загальна психологія: Підручник/О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.

REFERENCES

1. Luzan PG, Sopovik IV, Vygovskaya SV Fundamentals of scientific and pedagogical research: a manual. - 4th kind. supplemented - K.: NAKKKiM, 2013. - 368 p.
2. Short explanatory dictionary of the Ukrainian language (Structure: D.G. Grinchishin, L.L. Gumetsky, V.L. Karpov, etc., edited by L. L. Gumetsky). - K.: Rad. School, 1978. - 296 pp.
3. Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language / layout. and heads Ed. V. T. Busel. - K.; Irpen: Perun, 2002. - 1440 pp.
4. General Psychology: Textbook / O.V. Skrypchenko, L.V. Dolinskaya, Z.V. Ogorodniychuk and others. - K.: Lybid, 2005. - 464 pp.

Diagnostics of the upbringing of the value attitude to the land resources of students of agrarian colleges

G. V. Petriv

Abstract. The article presents the results of the ascertaining stage of the experiment of the upbringing of the value attitude to the land resources of students of agrarian colleges. Using the methods of observation, interviews, questionnaires, peer review and self-assessment by motivational-volitional, cognitive, emotional-value and activity-behavioral criteria, it is established that the quality of this quality is not sufficiently formed for students of agrarian colleges.

Keywords: Pedagogical experiment, education of value attitude to land resources, criteria, indicators, levels of education.

Диагностика воспитанности ценностного отношения к земельным ресурсам студентов аграрных колледжей

Г. В. Петрив

Аннотация. В статье представлены результаты констатирующего этапа эксперимента воспитанности ценностного отношения к земельным ресурсам студентов аграрных колледжей. Используя методы наблюдения, беседы, анкетирование, экспертной оценки и самооценки по мотивационно-волевым, когнитивным, эмоционально-ценностным и деятельно-поведенческим критериям установлено, что у студентов аграрных колледжей недостаточно сформирована данное качество.

Ключевые слова: Педагогический эксперимент, воспитания ценностного отношения к земельным ресурсам, критерии, показатели, уровни воспитанности.